

Grote Peer en Kleine Peer

Er was eens een boer die twee zonen had. Omdat ze allebei Peer heetten, werd de oudste zoon Grote Peer genoemd en de jongste zoon Kleine Peer. Toen hun vader stierf, erfde Grote Peer de boerderij. Hij trouwde met een rijke vrouw en werd een welgestelde boer. Kleine Peer verging het niet zo goed. Hij trouwde met een arm meisje en woonde met zijn grote gezin in een armoedig huisje. Het ging steeds slechter met hem. Toen hij werkloos was geworden en zijn schulden niet meer kon betalen, moest hij ten einde raad bij zijn rijke broer aankloppen om hulp. Grote Peer wilde Kleine Peer wel helpen, maar alleen als die de rest van zijn leven als knecht op zijn boerderij kwam werken, en dat voor een schamel loontje. Kleine Peer zag geen andere mogelijkheid, al zou hij nauwelijks genoeg verdienen om voor zijn gezin eten te kopen en zouden zijn kinderen geen andere kleren hebben dan de kleren die ze droegen.

Op een dag na de oogst ging Kleine Peer naar zijn broer en vroeg hem nederig om een schepel* rogge. Thuis hadden ze namelijk nauwelijks nog iets dat op brood leek. Grote Peer nam hem mee naar de zolder, die vol lag met graan en fruit. Toen Grote Peer de schepel gevuld had, zei hij dat hij de rogge niet zomaar weggaf: hij moest er wel geld voor hebben. Pas nadat Kleine Peer zijn laatste schellingen had gegeven, ging Grote Peer op zoek naar een strijkstok. Toen hij zo gauw geen strijkstok kon vinden, bedacht hij zich dat het tussen broers zo nauw niet stak en dat hij net zo goed zijn hand gebruiken kon. Hij streek de schepel af en haalde daarbij zijn elleboog flink door de rogge. Kleine Peer zei er niets van, want hij was al zo vaak door zijn broer vernederd dat hij alles zonder morren onderging.

Net toen ze weer naar beneden zouden gaan, zag Kleine Peer dat er bij de schoorsteen allemaal hammen aan een balk hingen. De gedachte aan zijn hongerige kinderen gaf hem de moed om zijn broer om een ham te vragen. Hij zou hem er eeuwig dankbaar voor zijn. Toen werd Grote Peer boos: 'Het lijkt wel of je door de duivel bezeten bent, met dat gebedel van je. Denk je nou echt dat ik jou en je kinderen te eten ga geven! Ik ben niet gek!'

Op dat moment kwam de vrouw van Grote Peer eraan. Zij was niet zo gemeen als haar man en deed een goed woordje voor Kleine Peer. Ze zei dat ze best een ham konden missen. Na wat heen en weer gepraat pakte Grote Peer een ham en smeed die naar zijn broer. 'Loop naar de hel met je ham!' riep hij woest.

Kleine Peer, die gewend was om zijn broer altijd te gehoorzamen, ging meteen met zijn ham op weg naar de hel. De hel was makkelijk te vinden, eigenlijk net zo makkelijk als de grote stad: als je maar eenmaal op de brede weg was, dan kwam je er vanzelf.

Onderweg kwam Kleine Peer een oude man tegen. Het was een wijze man, die overall raad op wist. Kleine Peer vroeg hem wat hij in de hel voor de ham moest vragen, voor het geval men daar zijn ham wel wilde ruilen.

'Nou,' zei de man, 'je kunt het beste de zwarte kip vragen die onder het fornuis zit.'

Toen ging Kleine Peer de hel binnen. Al snel kwam hij weer naar buiten, maar erg blij keek hij niet. Even later kwam hij dezelfde man weer tegen. 'Het was niet zo'n

beste raad die u mij gaf,' zei Peer, 'want de kip die ik gekregen heb, is zo klein en zo mager dat je er niet eens een fatsoenlijke pan soep van kunt koken!'

'Daar is je kip anders veel te goed voor.'

'Hoezo?' vroeg Peer verbaasd.

De man antwoordde: 'Je hoeft alleen maar te zeggen: Schud je, mijn kipje! En dan zal de kip haar veren schudden en vanonder haar vleugels zullen net zoveel goudstukken tevoorschijn springen als je maar wilt.'

Kleine Peer bedankte hem voor zijn goede raad en ging weer op weg. Na een poosje gelopen te hebben, wilde hij wel eens zien of het waar was wat de man gezegd had. Hij zette de kip op de grond en zei: 'Schud je, mijn kipje!' En ja hoor, hij had het nog maar net gezegd of daar sprongen de goudstukken al in het rond! Tegen de tijd dat Peer alle munten had opgeraapt, was het al bijna donker geworden. Hij moest nu op zoek naar een herberg, om onderdak te vinden voor de nacht.

Het was lang geleden dat Kleine Peer goudstukken had gehad en hij kon zijn geluk niet op. Hij trakteerde alle gasten in de herberg. Er werd flink gegeten en gedronken en iedereen wilde wel bij hem aan tafel zitten. De herbergier deed goede zaken. Hij werd rijkelijk beloond en was een en al vriendelijkheid.

Toen het al heel laat was en Peer eindelijk naar bed ging, wilde de herbergier wel eens weten hoe die haveloze Peer toch aan al dat geld gekomen was. Peer vertelde wat zijn kip allemaal kon en liet de herbergier het kunststukje zien. Met open mond en een hebzuchtige blik zag de herbergier de goudstukken over de vloer rollen. Toen Peer in slaap gevallen was, kroop de herbergier stilletjes uit bed en verwisselde Peers kip voor een kip die er precies zo uitzag.

De volgende ochtend at Kleine Peer een stevig ontbijt en ging op weg naar huis. Nadat hij een stukje gelopen had, leek het alsof hij alles maar had gedroomd. Om te bewijzen dat het toch echt gebeurd was, zette hij de kip op de grond en riep: 'Schud je, mijn kipje!' Maar de kip vloog er vandoor, over sloten en over hekken, en nergens was een goudstuk te bekennen.

Mismoedig maakte Kleine Peer rechtsomkeer. Hij ging weer terug naar de hel, want het was hem nu wel duidelijk dat men hem daar bedrogen had, al wist hij niet goed hoe. Een eind voorbij de herberg kwam hij de man weer tegen met wie hij de vorige dag gesproken had. Hij zei tegen hem: 'Dat was niet zo'n goede raad die u mij gisteren gaf. Op uw aanraden heb ik om de zwarte kip gevraagd, maar die schudde zich maar één keer en daarna niet weer. Ik ga terug naar de hel. U kunt mij een dienst bewijzen door te zeggen wat ik nu voor mijn ham moet vragen.'

De man antwoordde: 'Je moet het oude tafelkleedje vragen dat boven het fornuis hangt.'

En Peer ging de hel binnen. Toen hij even later weer naar buiten kwam, keek hij niet bepaald vrolijk. Hij kwam de man weer tegen en zei: 'Wat moet ik eigenlijk met dit kleedje? Je kunt er niet eens een hemd mee verstellen!'

'Je kunt er anders meer mee dan je denkt,' zei de man. 'Je hoeft het alleen maar uit te vouwen en te zeggen: Spreid je, mijn kleedje! En op hetzelfde moment staat er eten en drinken zoveel je maar wilt.'

Kleine Peer bedankte hem voor zijn goede raad en liep weer verder. Toen hij langs de herberg kwam, vroeg de herbergier hem binnen. De herbergier was benieuwd wat Kleine Peer nu weer had beleefd. Nadat Peer zijn verhaal gedaan had, wilde de herbergier wel eens zien of het kleedje echt zo bijzonder was. Kleine

Peer vouwde het kleedje uit en zei: 'Spreid je, mijn kleedje!' En op hetzelfde moment stond er eten en drinken in overvloed. De herbergier deed nu nóg aardiger tegen Kleine Peer en nodigde hem uit om de nacht weer in zijn herberg door te brengen. Dat wilde Peer wel. En toen Peer in slaap gevallen was, verwisselde de herbergier stiekem het kleedje.

De volgende morgen ging Kleine Peer weer op weg naar huis. Na een poos gelopen te hebben, begon hij honger te krijgen. Hij ging langs de kant van de weg zitten, vouwde het kleedje uit en zei: 'Spreid je, mijn kleedje!' Maar ook nadat hij dat enkele keren had gezegd, steeds harder en harder, stond er nog altijd geen eten en drinken op het kleedje. Bedroefd liep Kleine Peer weer terug naar de hel. Nog één keer wilde hij proberen om iets fatsoenlijks voor zijn ham te krijgen. Voorbij de herberg kwam hij de wijze man weer tegen. Peer vertelde dat het kleedje hem maar één keer eten en drinken had gegeven. Als de man nog eenmaal wilde zeggen wat hij voor zijn ham moest vragen, dan zou hij hem erg dankbaar zijn en hem nooit meer lastigvallen.

'Vraag maar of je het kleedje mag ruilen voor de oude knip* die op de hoek van het fornuis ligt.'

Kleine Peer deed wat de man gezegd had en kwam even later met de knip naar buiten. Hij keek er een beetje sip naar en zei: 'Hiermee kun je alleen nog maar een oude leren broek oplappen.'

'Nou, daar is hij anders veel te goed voor,' zei de man. 'Als je op de ene kant van de knip klopt, springt er gelijk een troep soldaten uit. De soldaten doen alles wat hun bevolen wordt. En klopt je daarna op de andere kant, dan springen ze meteen weer terug.'

Kleine Peer bedankte hem voor de goede raad.

'En pas op voor de herbergier!' riep de man hem na.

Toen Kleine Peer even later langs de herberg kwam, stond de herbergier hem al op te wachten. Met zijn allervriendelijkste stem vroeg hij of Peer niet even binnen wilde komen. Maar Peer riep: 'Gemene schurk die je bent, je hebt mijn kip en mijn kleedje gepikt! Maar je zult je verdiende loon krijgen!' En hij pakte de knip en klopte erop en onmiddellijk sprong er een troep soldaten uit. 'Wat beveelt u ons, commandant?' vroegen ze.

Kleine Peer zei: 'Ik wil dat jullie die dikke herbergier eens flink onder handen nemen, totdat hij mijn kip en mijn kleedje teruggeeft.' De herbergier kreeg er ongenadig van langs. Hij sprong over tafels en over banken en kermde en jammerde, maar de soldaten hielden niet op voordat hij met de kip en het kleedje op de proppen kwam. Toen Kleine Peer zijn spullen weer had teruggekregen, klopte hij op de knip en meteen sprongen de soldaten er weer in.

Tevreden wandelde Kleine Peer naar huis. Iedereen in het armoedige huisje was blij hem weer te zien. Zijn vrouw vloog hem om de hals en zijn kinderen wilden allemaal bij hem op schoot zitten. Ze waren bang geweest dat hem iets ergs was overkomen, want nooit eerder was Peer een nacht weggebleven. Kleine Peer moest vertellen waar hij was geweest en wat hij allemaal had meegemaakt. De kinderen hadden honger en vroegen of hij het kleedje meteen wilde gebruiken. Peer vouwde het uit en zei: 'Spreid je, mijn kleedje!' En op hetzelfde moment stond de krakkemikkige tafel vol met eten en drinken. Het werd een waar feestmaal. Voortaan hoefden ze nooit

meer voor eten en drinken te zorgen. En ook niet voor geld, want als Kleine Peer zei 'Schud je, mijn kipje!' dan sprongen de goudstukken rijkelijk in het rond.

Toen Grote Peer hoorde hoe goed het zijn broer vergaan was, werd hij nóg hebzuchtiger. Omdat hij zo neerkeek op Kleine Peer en in geen enkel opzicht voor hem wilde onderdoen, pakte hij zijn allergrootste ham en ging er mee naar de hel. Maar hij is nooit meer teruggekomen.

* Een *schepel* is een bak die gebruikt werd als een maatbeker voor graan. Normaal werd de schepel met een strijkstok afgestreken.

* Een *knip* is een ouderwetse portemonnee, die vaak was gemaakt van leer.

(Vertaald uit het Noors door Frode Nagel.)